

„A kamaszok, akik gond nélkül csúszdázna a tragikus, drámai jelenetek és a szétkacagott helyzetek komikuma között, bizonyos pillanatokban mind társrendezővé válnak. Megtanulnak a közösségért közösségekben dolgozni egy közös célért, és tér nyílik számukra határaik feszegetésére.”

MEGNYÍLNI EGYMÁS ELŐTT

A színházbajárás és a színházcsinálás hasznáról – tanárszemmel

Mit profitálhat a tanár és mit a diák a színházi élményekből? Jó-e, ha szabályként határozza meg az iskola: évente kétszer kötelező színházba menni? S hogy mi visz fel egy kamaszt a színpadra? Ezekre a kérdésekre is választ kaptunk, amikor ellátogattunk a Szentendrei Református Gimnázium színjátszókörének próbájára.

Az energikus, ifjú magyartanár, Sípos Dávid vezette csapat immár visszatérő vendége a Nemzeti Színház fiataloknak rendezett Ádámok és Éván elnevezésű programjának, ahol először *Az ember tragédiájának* második színét, aztán pedig a *Tinyák iskolája* című iskoladramát adták elő a gyerekek. Akik már nem is annyira gyerekek.

Az irodalom szeretete

– Bár gyakran szólítanak meg az alsóbb évfolyamok diákjai is azzal, hogy szívesen részt vennének a színpadi munkában, a csapat alapvetően a 14-18 éves gimnazistákra épül – mondja Sípos Dávid, miközben felkísér az épület „koronájába”, a kápolnába, ahol a próbák folynak.

A hosszanti, nagy belmagasságú tér egyszerre perspektívát nyit előttünk a megszokott iskolai folyosók látványa után – különösen, amikor a „színpad” mögötti, csupa ablak fronton kitekintünk: lábunk alatt Szentendre apró háztetői és tornyai sorakoznak kedves összevisz-szaságban.

– Nagyon szerettem a középiskolás éveket, és az egyetemi gyakorlat idején döböntem rá, hogy lélekben egy picit ott is ragadtam, abban az életfázisban – mondja Sípos Dávid, amikor arról faggatom,

mi vitte a tanári pályára. Kiderül, bár az irodalom szeretete még gyerekkorából ered, egyáltalán nem volt egyértelmű számára a döntés, hogy bölcsész lesz.

– Középiskola után aktív sportolóként egyetlen dolog foglalkoztatott: a versenyszerű síkfutás. Mivel azonban nem hoztam azokat az eredményeket, amelyekre számítottam, egy idő után el kellett gondolkodnom azon, mit szeretnék kezdeni az élettemmel. Rájöttem, hogy mindig könyvek vettek körül, ezekben tudtam igazán belefeledkezni, így jött az ötlet, hogy magyar szakra menjek – mesél tovább, majd arról beszél, hogy már előző munkahelyén is tartott filmes szakköröket, a református gimnáziumban pedig még nagyobb igény mutatkozott arra, hogy lekötetlen energiáit hasonló foglalkozásokba ölje.

Tanári profit

– Nyilván minden középiskola vezetője támogatja a szaktanárok, osztályfőnökök azon törekvését, hogy el-elvegyék a diákokat színházba, de tudomásom szerint csak kevés olyan intézmény van, amelyik afféle iskolai szabályként betartatja, ellenőrzi, hogy az osztályok eljutottak-e kétszer színházba az adott tanévben. Persze, a fővárosban és az agglo-

merációban ez könnyebben kivitelezhető a földrajzi közelségnek és a nagyobb választási lehetőségnek köszönhetően... Magyartanárként rengeteget profitálok ebből, hiszen minden olyan élmény, amely a gyermekek érzékenységét alakítja, egyben az én munkámat is könnyebbé teszi. Az én munkámnak is fontos célja ez: alakítani a diákok érzelmi intelligenciáját – magyarázza Sípos Dávid, aki már jó ideje a diákjai szemével nézi a közösen látogatott színházi előadásokat.

– Az osztályfőnökök számára nagy segítséget jelent, hogy a tanári karban több színházrajongó is van, akik sokszor ajánlanak általuk megtekintett előadásokat. Amennyiben egy tanár figyel, érti diákjainak érdeklődését, könnyebben választ ki számunkra színházi előadást a tananyaghoz kapcsolódva, illetve a korosztályos érdeklődésüknek megfelelően. Manapság egyre több színház vállalja, hogy a darab megtekintése előtt vagy után a színészek, illetve drámapedagógusok készítik elő, vagy dolgozzák fel a színdarabot a diákokkal (*lásd a Nemzeti Színház ifjúsági programjainak kínálatát a 41. oldalon*). Ez nagy segítség a tanárok számára is. Egy biztos: az előadásokról mindenféleképpen beszélgetni kell a diákokkal, mert ők még „gyerekcipőben” járnak a műalkotások, színdarabok, filmek értelmezésében – fogalmaz a színjátszókör vezetője.

Eltalált célközönség?

– Valljuk be: kevés olyan színház van, amelyik egyértelműen a diákságot tartja célközönségének. A színházak egy részében neves rendezők, komoly művészek rendeznek magas színvonalú művész-előadásokat, az ő közönségük többnyire a felnőtt, az absztrakt kifejezőmódokkal valamit kezdeni tudó értelmiség. A színházak másik típusában biztosra mennek a rendezők: népszerű színészekkel jól kipróbált populáris előadásokat visznek színre. Ha egy diákot nem akar elriasztani a tanár a színháztól, nyilván az utóbbi előadásokra viszi el... Kevés olyan előadással találkoztam, amelyen azt éreztem, hogy a rendező képes annyit és csak annyit adni, amennyi igazán eléri a fiatalság értelmét, lelkét. A Nemzeti repertoárján több olyan darab is van, amely érdekes lehet egy középiskolás számára, de bizony ezeken az előadásokon is érzékelhető, hogy a rendezők nem a tinédzsereket célozták meg... Többször is hallottam a visszajelzést diákjaimtól: „Tanár úr! Nagyon tetszett az előadás, de nem nagyon értettem!” Ezekben az esetekben a látványvilág mentett meg egy-egy darabot a diák számára. A serdülők még nem rendelkeznek olyan mértékű műveltséggel és asszociatív készséggel, amely a legtöbb előadás megértéséhez szükségeltetik – mondja Sípos Dávid, visszakanyarodva a középiskolai színházlátogatás jelentőségéhez.

A tanár színjátszókörig vezető útját az is jócskán befolyásolhatta, hogy amióta itt dolgozik, segít megírni az iskolán belül rendezett nemzeti és egyházi ünnepek előadásait, és miután egyre-másra jöttek a pozitív visszajelzések – kiderült, hogy a gyerekek is szeretnek vele dolgozni –, elindította filmelemző szakkörét, amely idővel színjátszókörre alakult.

Hiúság, öntudat, bátorság

– A végső lökést Rubold Ödön adta meg, aki már korábban is hívott, hogy zsúritagként vegyek részt az Ádámok és Évák rendezvényén, amelyen számos középiskolai színjátszó csoport mutatja meg évről évre, mire képes. Ödön kérdezett rá először egy gála után, nem volna-e kedvem legközelebb diákokkal együtt menni a fesztiválra. Volt.

A fiatal tanár, aki idén egy 18. századi iskoladrámát mutatott be a gyerekekkel a januári rendezvényen, hisz abban, hogy jó szeme van a tehetséges diákok felkutatására.

– Világéletemben vágytam arra, hogy valamelyik tanárom egyszer fölkapja a fejét, és rácsodálkozzon, mi minden rejlik bennem – mondja, majd nevetve hozzáteszi: sajnos ez nem történt meg. – Ha egy gyereket megdicsérsz, felismered a benne rejlő erőt, ez elkezd piizskálni a hiúságot. Öntudatra ébred és egyre bátrabb, egyre jobb lesz – magyarázza a tanár, aki ma már tudatosan tör magasabb célok felé.

Legnagyobb vágya az, hogy a színjátszókört olyan szintűvé emelje, hogy az innen induló fiatalok időről időre bekerüljenek valamelyik színművészeti felsőoktatási intézménybe. Ez a folyamat már el is in-

dult, Kelecsényi Anna, aki két éve *Az ember tragédiájának* Éváját alakította az Ádámok és Évák-ra vitt előadáson, most már Kaposváron tanulja a színművészetet.

Aranyból mozaik

– Az emberek nagy része, főleg a kamaszok, kettős természetűek – magyarázza Sípos Dávid. – Egyfelől zárkóztak, másfelől van bennük egy erős vágy arra, hogy megnyíljanak. Ha a foglalkozást olyan tanár vezeti, aki maga is hajlandó megnyílni előttük, mindez könnyebben megy. A diákok élvezik a kimozdulást, a közösségi programot, a szórakozást. A színház eleinte talán csak ezt jelenti számukra. Aztán elcsipnek egy-egy gondolatot, problémát és szépen lassan megértik azt a kifejezést, amiről már kilencedikes korukban annyit hallottak: katarzis – teszi hozzá a pedagógus, miközben kicsöngetnek az utolsó óráról, és a diákok lassan szállingózni kezdenek a próba helyszínére.

Az Ádámok és Évák januári bemutatója után az iskolai évből megmaradt időt Aranyballadák dramatizálására szánják a csapat tagjai, készülve a 2018-as Ádámok és Évák eseményére, igazodva annak tematikájához.

– Mivel mindig nagy kedvencem volt Arany János, ráadásul a mostani emlékévé jó apropó is, elhatároztam, hogy megvalósítom egy régi tervemet: mozaikszerűen egymásra csúsztatunk három balladát. *Az Agnes asszony*, *A walesi bárdok* és a *Tetemre hívás* után a színpadon ott marad majd három megbomlott elméjű karakter, akikkel még vannak terveim... – mondja a tanár, akit tisztelettel vegyes örömmel

köszöntenek a beérkező diákok. A próba elkezdődik, mindenki elfoglalja a helyét.

Az *Agnes asszony* örülési jelenete erős képi elgondolásokra épül, amelyet a gyerekek is hamar átlátnak. A munkában a kamaszokra jellemző, szellemes cinizmussal vesznek részt. Félszegen, ugyanakkor maximális tenni akarással benne is vannak, ki is lógnak kicsit a szerepükből. Aki viszont nem ingadozik, az a tanár. Sípos Dávid kezdettől komolyan veszi, amit csinál, még ha a poénos közbeszólásokra hasonlóan csattanós válaszokkal is reagál. A munkafolyamat éppen ennek az elkötelezett komolyságnak hála, halad előre. A kamaszok szertelenségét láthatóan termékeny mederbe tereli az, hogy érzik: számít, mit tesznek, hogyan viselkednek. A tanár figyelme súlyt ad a szereplésüknek, és ennek teljes tudatában, jókedvűen igyekeznek részt venni az ötletelésben éppúgy, mint a jelenetek eljátszásában.

Minden(ki) számít

– Magamról és erről a korosztályról is elég sok mindent tanultam az elmúlt időben. Tudom, hol vannak a határait, mi az, amit még akár a színjátszó körben sem tudok megoldani. Nem tanulmányoztam más színjátszó körök működését, és lehet, hogy szerénytelenül hangzik, de én a saját utamat akarom járni. Ez az én örömöm, az én felfedezőutam. Még akkor is, ha pár év múlva esetleg jókat nevetek majd azon, hogy milyen hibákat követtem el – fogalmaz a 37 éves magyartanár, akinek van elég karizmája ahhoz, hogy a gyerekeket hétről hétre ide vonzza a próbákra. Pedig, ha jobban belegondolunk, nem lehet mindig könnyű jobb alternatívát kínálni a szabadságvágytól fűtött kamaszoknak a Duna-parton való sütkérezésnél és a haverokkal való lógásnál.

– A jó hangulatnak közösségformáló ereje van, oda pedig mindenki szívesen megy, ahol jól érzi magát – magyarázza a tanár. – A gyerekeket vonzza, hogy itt visszajelzést kapnak, ha megmutatják, mi rejlik bennük. De az is nyilvánvaló, hogy óriási élmény számukra – ahogy számomra is –, ahogy egy színdarab létrejön. Lenyűgöző, amint egy szöveg egyszerre életre kel.

A vonzerőt ugyanakkor nyilvánvalóan nem csak a jó hangulat adja. A kamaszok, akik gond nélkül csúszdéznek a tragikus, drámai jelenetek és a szétkacagott helyzetek komikumai között, bizonyos pillanatokban mind társrendezővé válnak. Megtanulnak a közösségért közösségben dolgozni egy közös célért, s eközben széles tér nyílik számukra ebben a korban egyébként is sokat próbálgatott határaik feszegetésére.

– Hogy érzitek? – kérdezi egy-egy jelenet után a tanár, és mindenki tudja, hogy számít a véleménye. Úgy érzem, ennél a megerősítésnél nehéz többet adni ebben az életkorban. A fiúkkal megejtett kézfogások, a fiatalok partnernek tekintése, a tény, hogy valaki, akire mindenki felnéz, komolyan számít ránk, meghozza a gyümölcsét. Az ilyesfajta kapcsolat életre szóló önbizalmat épít. Még akkor is, ha az egész „csak” színjáték.

SASHEGYI ZSÓFIA

| fotók: Eöri Szabó Zsolt